

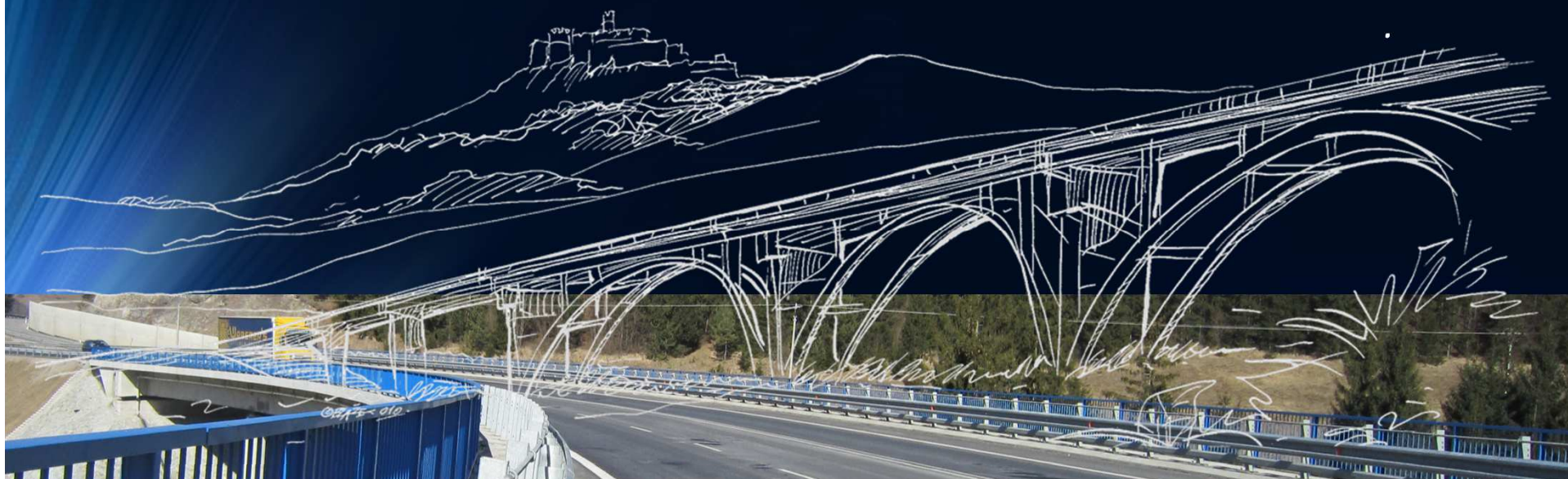
PŘÍPRAVA A VÝSTAVBA CESTNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Cestná konferencia 2021

Dopravní

PRÍPRAVA STAVIEB DIAĽNIC A CIEST Z POHĽADU ZHOTOVITEĽA STAVBY

*Ing. Ján Záhradník
Doprastav, a.s.*

D1 Hričovské Podhradie – Lietavská Lúčka

Skôr, ako začneme...

- Príprava stavieb dopravnej infraštruktúry je zložitý proces, napriek tomu si myslíme, že mohla a mala byť v lepšom stave
- Príspevok je zameraný na prípravu diaľnic, rýchlostných komunikácií a ciest I. triedy, nevenuje sa cestám II. a III. triedy ani mestským komunikáciám
- Každý rok sa na konferenciách zmieňujeme o problémoch a nedostatkoch v príprave a výstavbe, nedarí sa veci zlepšovať
- Príspevok je zameraný len na niektoré témy, nemôže obsiahnuť celú problematiku prípravy stavieb

Úvod do problematiky

- Najkomplikovanejšou fázou diaľničnej výstavby je príprava stavieb
- Príprava stavieb má výrazný vplyv na všetky subjekty, zúčastnené na výstavbe dopravnej infraštruktúry
- Nutné je plánovanie v strednodobom horizonte – technologické, personálne kapacity, finančné zdroje, poddodávateľov, preto je proces prípravy taký dôležitý
- Ministerstvo a rozhodujúcich investorov musí zaujímať, či projektanti majú čo projektovať a stavebné firmy čo stavať

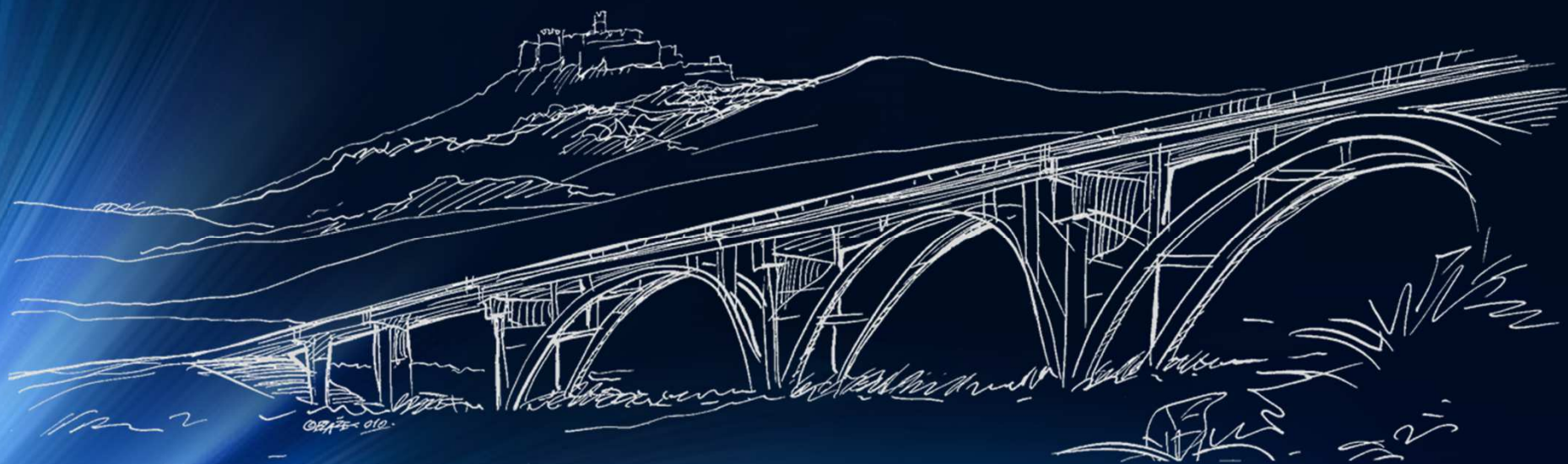
Obsah príspevku

1. Súčasný stav prípravy a výstavby diaľnic a ciest na Slovensku
2. Proces prípravy stavieb
3. Harmonogram prípravy a výstavby projektov cestnej infraštruktúry
4. Záver

1. Súčasný stav prípravy a výstavby diaľnic a ciest na Slovensku

Porovnanie rozpočtu na cestnú infraštruktúru
s Českou republikou

D1 Hričovské Podhradie – Lietavská Lúčka, križovatka Hričov

Prehľad rozostavaných úsekov diaľnic a ciest v roku 2021

✓ <i>D1 Bratislava – Senec, križovatka Triblavina</i>	<i>*2021</i>
✓ <i>D1 Lietavská Lúčka – Dubná Skala (tunel Višňové)</i>	<i>2023</i>
✓ <i>D1 Hubová – Ivachnová (tunel Čebrať)</i>	<i>2023</i>
✓ <i>D1 Prešov, západ – Prešov, juh (tunel Prešov)</i>	<i>2021</i>
✓ <i>R2 Kriváň – Mýtna</i>	<i>2024</i>
✓ <i>R2 Mýtna – Lovinobaňa, Tomášovce</i>	<i>2022</i>
✓ <i>R4 Prešov, severný obchvat, I. etapa (tunel Bikoš)</i>	<i>2023</i>
✓ <i>I/66 Brezno obchvat, II. etapa, 1. úsek</i>	<i>2022</i>
✓ <i>I/68 Plavnica, preložka</i>	<i>2023</i>

**termín odovzdania stavby do užívania*

Úseky diaľnic a ciest vo vyhodnocovaní a vypísané súťaže

- ✓ *D3 Kysucké Nové Mesto, privádzač* 2021*
- ✓ *D3 Zelený most Svrčinovec (zrušená súťaž)* 2022
- ✓ *R2 Košice Šaca – Košické Olšany, II. úsek* 2021
- ✓ *R3 Tvrdošín – Nižná (podpísaná ZoD)* 2021
- ✓ *I/75 Šaľa obchvat (čaká na vydanie stavebného povolenia)* 2022

**predpokladaný termín začatia stavby*

Pripravované úseky diaľnic a ciest na vypísanie súťaže

- ✓ *D Bratislava – Triblavina, rozšírenie D1 + obch. trasy* 2021*
- ✓ *R2 Košice Šaca – Košické Olšany, I. úsek* 2022
- ✓ *R4 Prešov – severný obchvat, II. etapa (tunel Okruhliak)* 2021

**predpokladaný termín vypísania súťaže*

Ďalšie stavby, uvádzané v rámci Stretnutia lídrov slovenského stavebníctva

- ✓ *D1 Bratislava – Senec, úsek Triblavina – Senec*
- ✓ *D1 Behárovce – Branisko, 2. profil*
- ✓ *R2 Zvolen západ – Zvolen, východ*
- ✓ *R4 Bratislava, Rača – Ba, Záhorská Bystrica*

.....nie sú reálne na začatie v najbližších dvoch rokoch

Prehľad nezačatých úsekov D a R v roku 2021

- ✓ *D1 Turany – Hubová (s tunelmi Havran a Korbelka)*
- ✓ *D1 Behárovce - Branisko, 2. profil (druhá tunelová rúra)*
- ✓ *D3 Žilina, Brodno – Kysucké Nové Mesto – Oščadnica – Čadca, Bukov*
- ✓ *D4 Ba, Rača – Ba, Záhorská Bystrica (s tunelom Karpaty)*
- ✓ *R1 B. Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica – Lipt. Osada – Ružomberok – D1*
- ✓ *R2 Zvolen, západ – Zvolen Východ*
- ✓ *R2 Lovinobaňa - Ožďany - Zacharovce – Bátka – Figa - Tornaľa*
- ✓ *R3 Nižná – Dlhá n/Oravou – Sedliacka Dubová*
- ✓ *R4 Prešov, severný obchvat, II. etapa (s tunelom Okruhliak)*

Prehľad nezačatých obchvatov miest cestami I. triedy

✓ Cesta I/61 Bratislava – Senec, skapacitnenie (DÚR)	VO ???
✓ Cesta I/75 Šaľa obchvat	VO
✓ Cesta I/64 Obchvat Prievidze, I. etapa, 2. stavba	pred VO
✓ Cesta I/51 Senica – Jablonica – Trstín, I. etapa	pred VO
✓ Cesta I/66 Poprad – Kežmarok, II. etapa, 1. úsek	2
✓ Cesta I/18 Nižný Hrabovec – Petrovce, preložka	20
✓ Cesta I/51 Holíč, obchvat, II. etapa	31
✓ Cesta I/68 Sabinov, preložka cesty	33
✓ Cesta I/15 Stropkov, preložka	64
✓ Cesta I/66 Brezno obchvat, II. etapa	72

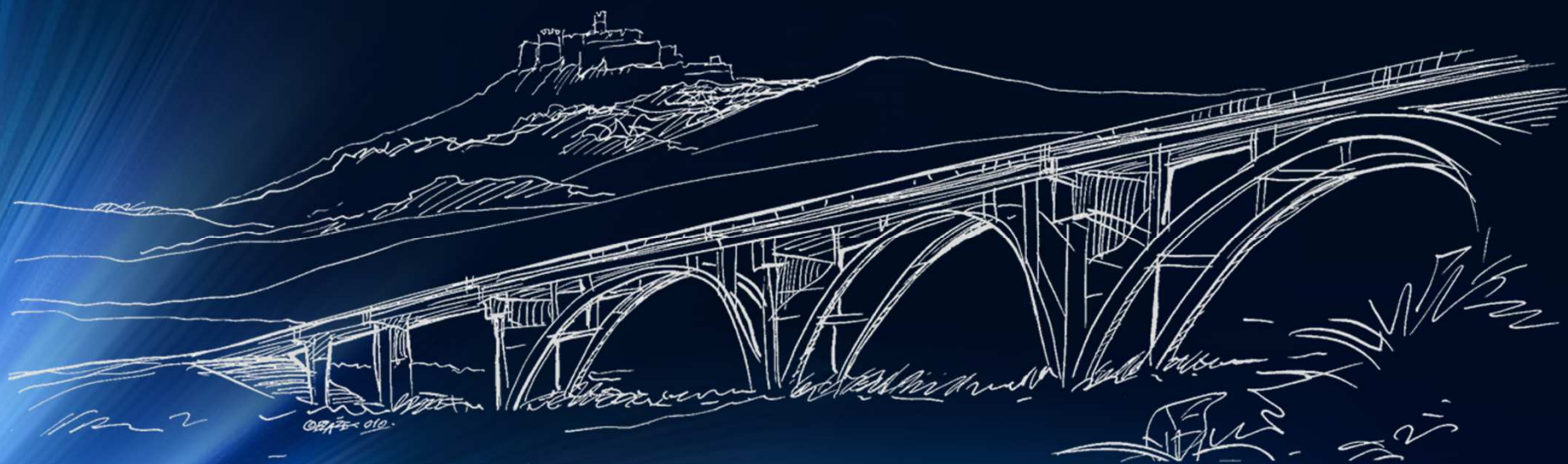
Porovnanie s Českou republikou

- V roku 2020 mal rozpočet SFDI vyčlenené finančné prostriedky na pozemné komunikácie 60,44 mld. Kč (2,281 mld. €)
- Rozpočet na cestnú infraštruktúru na Slovensku sa pohyboval za posledné roky v priemere okolo 800 mil. € ročne
- V roku 2021 má SFDI schválený balík finančných prostriedkov vo výške 127,5 mld. Kč. Po odpočítaní položiek (dráhy, voda...) je rozpočet vo výške 70,42 mld. Kč (v prepočte 2,657 mld. €)
- Rozpočet na cestnú infraštruktúru na Slovensku v roku 2021 a v ďalších je 0,8% HDP, teda okolo 800 mil. €

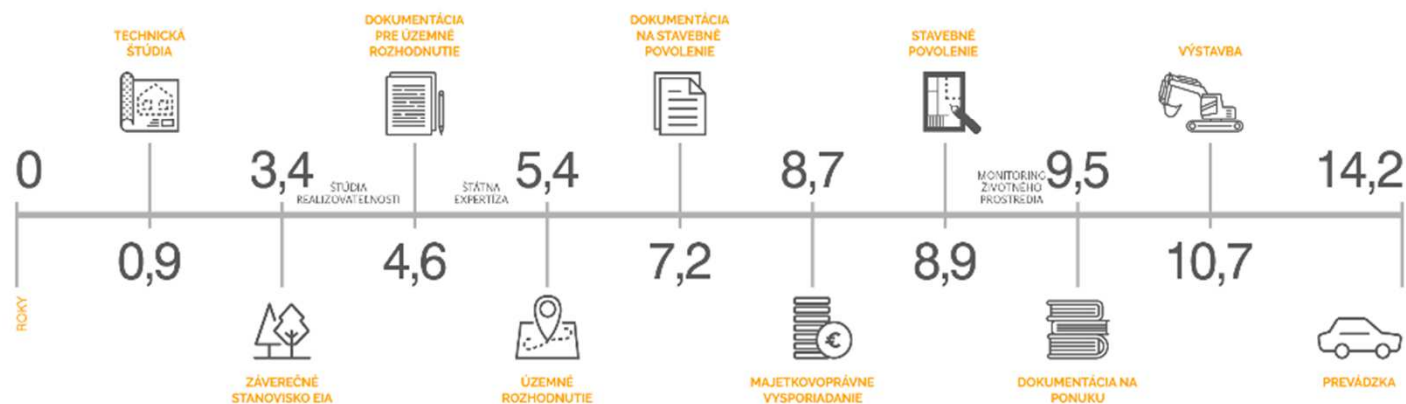
2. Proces prípravy stavieb diaľnic a ciest na Slovensku

**Vypracovanie projektovej dokumentácie, príprava
podkladov k zákazke, problémy pri povoľovaní stavieb**

ČASOVÁ OS PRÍPRAVY

míľniky prípravy stavieb

Časové míľniky prípravy úsekov diaľnic

Stav prípravy úsekov diaľnic s najvyššou prioritou v roku 2021

D1 Turany - Hubová (s tunelmi Korbelka a Havran)

Podľa stránky NDS je stav prípravy: proces zabezpečovania dokumentácie pre územné rozhodnutie a stavebný zámer

D3 Kysucké Nové Mesto – Oščadnica

D3 Oščadnica – Čadca, Bukov, 2. profil

Podľa stránky NDS je stav prípravy: proces zabezpečovania dokumentácie pre stavebné povolenie

D4 Ba, Rača sever – Ba, Záhorská Bystrica (projekt PPP)

Podľa stránky NDS je stav prípravy: proces EIA

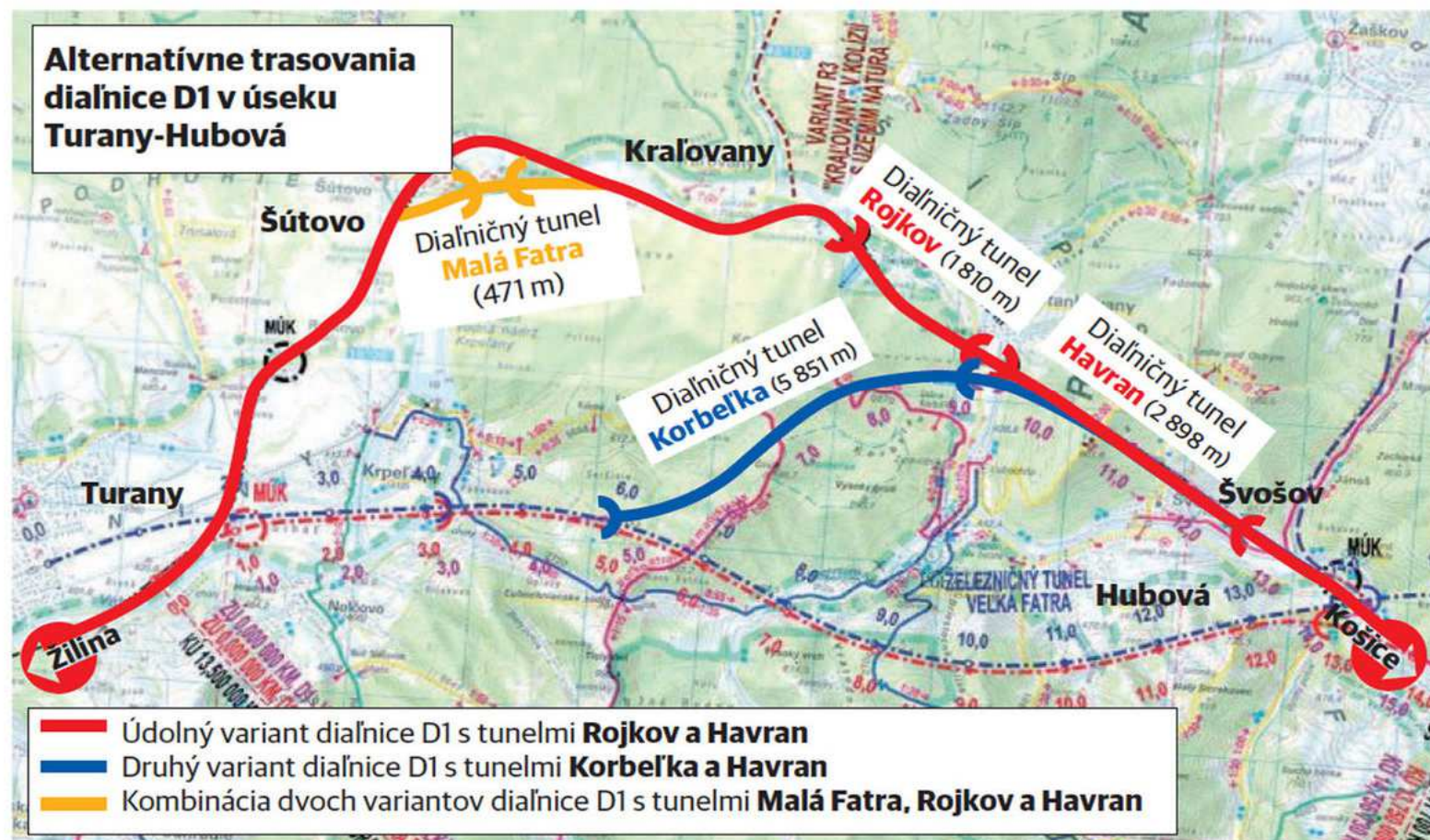

Prípravovaný úsek D1 Turany – Hubová v prehľadnej situácii

Kadiaľ pôjde diaľnica D1 v Liptove

Alternatívne trasovania
diaľnice D1 v úseku
Turany-Hubová

Otázky k stavu prípravy úsekov diaľnic v roku 2021

- *Vyvinul investor NDS maximálne úsilie na zabezpečenie míľnikov prípravy týchto stavieb?*
- *Prečo nepoznáme termíny zabezpečenia záverečného stanoviska MŽP k procesu EIA, územného rozhodnutia či stavebného povolenia?*
- *Zadalo Ministerstvo dopravy a výstavby konkrétne termíny NDS?*

Môžu za všetky tie posuny termínov v príprave problémy v realizácii na nižšie uvedeníých stavbách?

Lietavská Lúčka – Dubná Skala (s tunelom Višňové)

D1 Hubová – Ivachnová (s tunelom Čebrať)

Projektové firmy na Slovensku v roku 2021

Prejavuje sa pokles výkonov projektových organizácií na Slovensku, len 2 firmy vykázali v predbežných číslach tržby za rok 2020 vyššie ako 5 mil. €:

- Dopravoprojekt
- Amberg Engineering Slovakia

(V zozname nie je uvedený Valbek a viaceré české firmy napr. SHP...)

Zdroj: Trend top v stavebníctve

- V čase nevyťaženia kapacít predkladanie ponúk s nízkymi cenami
- Kvalita dokumentácie je závislá od ceny za dokumentáciu
- Ak projektanti nemajú v tomto období väčšie zákazky, predovšetkým na vypracovanie DÚR či DSP, znamená to, že ponuka práce pre stavebné firmy v tomto a budúcom roku bude mizivá

- Projektanti nemajú dlhodobý plán súťaží na vypracovanie projektovej dokumentácie – nemôžu plánovať kapacity

Kvalita projektovej dokumentácie na Slovensku

Uvádzané z pohľadu zhotoviteľa, ktorý PD posudzuje veľmi detailne a pozorne jednak v technických riešeniach aj vo výkazoch výmer:

- Aj z dôvodu skráteného času PD býva neúplná, nekompletná
- Vzhľadom na nedostatok práce projektantov v snahe získať zákazku predkladajú uchádzači nízke ceny
- Podmienky v súťaži neumožňujú vylúčiť špekulatívne ponuky
- V PD sú viaceré stavebné objekty nedoriešené, napr. z hľadiska prístupu
- Nachádzame veľké rozdiely medzi technickou správou, výkresmi a výkazom výmer
- Projektanti nemajú dostatočne podrobné vstupné podklady, teda prieskumy

Vybrané otázky ku projektovej dokumentácii

1. Systém obstarávania projektovej dokumentácie, nie je možné ho zmeniť v prospech urýchlenia a efektívnosti?

- Obstarávanie jednotlivých stupňov projektovej dokumentácie samostatne, ďalší stupeň spravidla iný spracovateľ
- Pritom spracovateľ predchádzajúce stupňa PD (napr. DÚR) má podrobnejšie podklady, zameranie, stanoviská správcov sietí či dotknutých právnických a fyzických osôb
- Nestojí za úvahu obstarávať všetky stupne PD (DÚR, DSP, DP) v jednej súťaži? Je síce náročnejšia na stanovenie podmienok súťaže, ale určite stojí za úvahu
- Pridanou hodnotou by mohla byť kontinuita spracovania PD a tým aj vyššia kvalita vypracovanej PD

Vybrané otázky ku projektovej dokumentácii

2. Podrobný inžinierskogeologický a hydrogeologický prieskum IGHP, prečo ho investori vo zvýšenej miere nezabezpečujú?

- Od kvality IGHP a podkladov závisí kvalita dokumentácie ako aj možnosť riešiť v projekte všetky riziká, vyplývajúce z hydrogeológie
- Dôvodom nezabezpečovania IGHP z úrovne investorských organizácií sú finančné prostriedky
- Náklady na podrobnejší IGHP budú určite nižšie ako náklady na naviac práce pri riešení zosuvov a sanácií počas výstavby
- Príkladmi môže byť zosuv Chmiňany na stavbe D1 Fričovce – Svinia alebo smerové vedenie tunela Čebrať v zosuvnom pásme na stavbe D1 Hubová - Ivachnová

Príprava podkladov k vypísaniu súťaže

Najdôležitejšia súčasť sú súťažné podklady, najmä kvalifikačné požiadavky

- „Požičané“ referencie stavieb, uchádzači bez vlastných kapacít, kľúčoví odborníci z krajín mimo EÚ,... to je krátky výpočet opakujúceho sa plnenia kvalifikačných požiadaviek v súťažiach

Skúsení verejní obstarávatelia musia takéto praktiky vedieť posúdiť

- Požadovať na referenčných stavbách plnenie vlastnými kapacitami
- Požadovať kľúčových odborníkov z domáceho trhu, so znalosťou jazyka

Príkladom môžu byť súťaže v Čechách, kde sa požaduje znalosť jazyka na úrovni B2

- Požadovať vykonanie kľúčových prác vlastnými kapacitami
- Požadovať technologické vybavenie vlastné, resp. zmluvne uzatvorené na stavbu

Problémy pri povoľovaní stavieb

Mimoriadne zložitý legislatívny rámec pre prípravu stavieb (neživme nereálne nádeje pri novom stavebnom zákone)

- Najväčším problémom pri získavaní kladných stanovísk k technickému riešeniu sú podnikatelia, občianske združenia, aktivisti, mestá a obce...
- Technické riešenie navrhnutých objektov nemôže vyhovovať všetkým záujmovým skupinám (proces riešenia križovania D4 a D1 pri Bratislave – viesť D4 nad alebo pod D1?)
- Smerové vedenie diaľnice cez záujmové územia, územia so stupňom ochrany, rôzne biotopy, rašeliniská, zásobárne podzemných vôd a pod. nemôže nevyvolať protichodné stanoviská (proces EIA na D1 Turany – Hubová)

Problémy pri povoľovaní stavieb

Je badateľný vysoký stupeň aktivity investorských organizácií pri odsúhlasovaní technických riešení a vybavovaní povolení?

Nedostatok kvalitných pracovníkov investora

- Znižujúca sa profesionalita investorských organizácií
- Odchod starších skúsených pracovníkov investora
- Značné personálne zmeny od roku 2016

Je nevyhnutná kontrola schváleného harmonogramu prípravy stavieb, termínov prípravy stavieb, zabezpečovaní povolení zo strany MDV SR

Príklady termínov verejného obstarávania pri výbere zhotoviteľa stavby

Vypísanie súťaže termín ponuky vyhodnotenie ZoD

R3 Tvrdošín – Nižná

8.8.2017 4.9.2018 26.02.2021 podpísaná

R2 Košice, Šaca – Košické Olšany, II. úsek

27.12.2018 23.08.2019 7.06.2021 nie je

I/75 Šaľa, obchvat

23.04.2019 20.08.2019 27.01.2020 nie je

Ako zlepšiť stav v príprave stavieb

Príprava stavieb

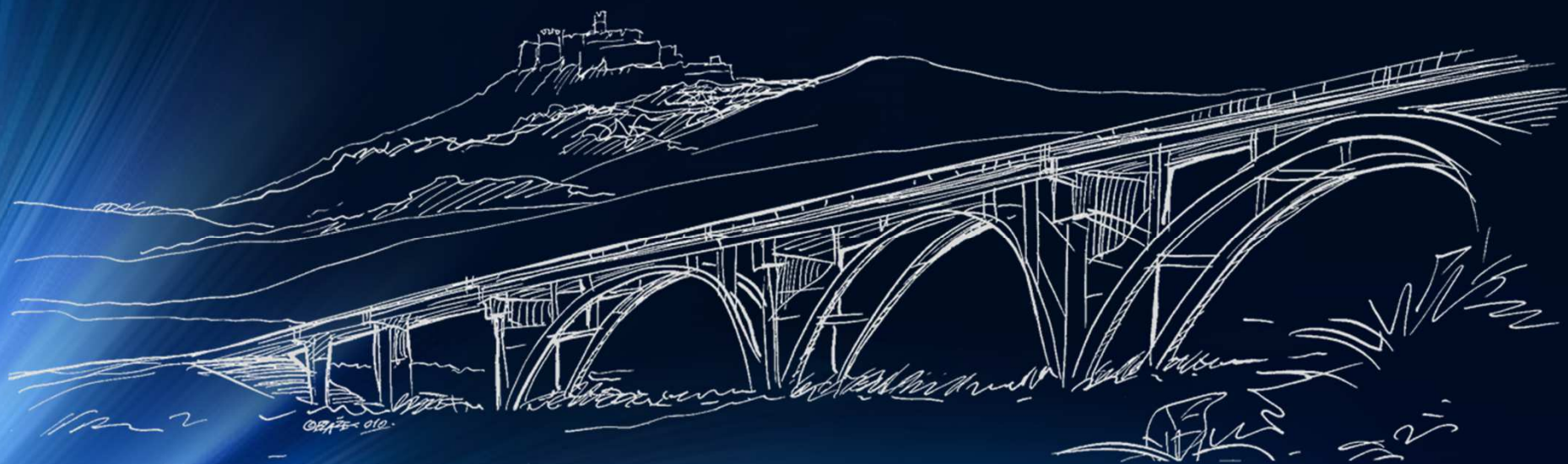
- Návrat k zodpovednej a poctivej príprave stavieb
- Hľadať a doplniť odborne zdatných ľudí
- Dopriať príprave potrebný časový priestor (prieskumy aj dokumentácia)

Príprava podkladov pre verejné súťaže

- Správne nastaviť podmienky verejných súťaží, kvalifikačné požiadavky
- Doplniť odborne zdatných ľudí pre procesy verejného obstarávania
- Nestrácať čas pri výbere zhotoviteľov, ctiť termíny súťaží

3. Harmonogram prípravy a výstavby projektov cestnej infraštruktúry (materiál MDV a ÚHP)

Harmonogram prípravy a výstavby

1. Sú priority skutočnými prioritami?
2. Chýbajúce termíny prípravy v harmonograme
3. Financie, ich výška v jednotlivých rokoch
4. Reálne možnosti prípravy stavieb

Je potrebné vyzdvihnúť snahu MDV SR o vypracovanie a schválenie koncepcného materiálu, riešiaceho priority a termíny prípravy a výstavby

Materiál vychádza z predpokladu plánovania finančných objemov vo výške 0,8% HDP ročne, cca 800 mil. €

Rozvrhnuté sú finančné prostriedky na dokončenie stavieb, platíme všetoj za nezvládnuté procesy v realizácii stavieb z minulosti

Harmonogram prípravy a výstavby

1. Sú priority skutočnými prioritami?

Sme stotožnení s poradím stavieb? Patria cesty I/51 Levice obchvat a I/66 Huncovce – Kežmarok na prvé dve miesta? Sú to najpotrebnejšie úseky?

Je v poriadku poradie stavieb D1 Turany – Hubová (priorita č.7), úseky D3 (priority 3, 4 a 8) a úsek D4 Ba, Rača – Ba, Záhorská Bystrica (bez poradia) ?

V hlavnom materiáli sú uvedené projekty v poradí 1 až 8, 10, 11, 16, 20 a 68 s finančnými čiastkami, bez termínov začatia

Harmonogram prípravy a výstavby

2. Chýbajúce termíny prípravy v harmonograme

Najzásadnejším nedostatkom harmonogramu je absentujúci harmonogram prípravy stavieb

Nie je možné kontrolovať termíny prípravy stavieb a v prípade potreby nahradiť komplikovanú stavbu inou

Bola daná úloha z úrovne MDV SR investorským organizáciám dopracovať chýbajúce termíny prípravy – zabezpečenie PD, povolení?

Harmonogram prípravy a výstavby

3. Financie, ich výška v jednotlivých rokoch

Pre jednotlivé roky 2021 až 2028 bol zbraný za základ rozpočet vo výške 0,8% HDP, teda cca 800 mil. €, z toho vyplýva aj počet stavieb v hlavnom materiáli

Jednotlivé časti harmonogramu nie sú zosúladené, možno ide o zámer

V časti Zdrojové dáta sú finančné čiastky v roku 2022 nad 1 mld. €, v rokoch 2023 až 2025 sú to čiastky od 1,3 – 1,6 mld. € a v rokoch 2026 až 2027 až na úrovni 1,7 mld. €

S týmito finančnými prostriedkami by bolo možné pripravovať všetky stavby v prioritizácii, teda projekty až po číslo 101

Harmonogram prípravy a výstavby

Osud prípravy prepotrebných stavieb diaľnic a ciest je znovu závislý od dostatku či nedostatku finančných prostriedkov

Navrhnuté zdroje v hlavnej tabuľke harmonogramu vo výške 800 mil. € ročne v rokoch 2021 až 2028, nepostačia ani na základnú prípravu stavieb, len na malý počet stavieb

Ak budeme postupovať podľa tohto harmonogramu, o 2 – 3 roky nebudeme mať čo stavať a dôjde ešte k výraznejšiemu prepadu inžinierskeho staviteľstva na Slovensku

Harmonogram prípravy a výstavby

4. Reálne možnosti prípravy stavieb

Aj najlepší harmonogram prípravy stavieb má však svoje mantinely

Sme obmedzení kvantitou a kvalitou vlastných kapacít na prípravu stavieb – vypracovanie PD, vybavenie povolení

Nezabúdajme ani na problémy vo verejnom obstarávaní, zložitosť nastavenia súťažných podkladov, správania sa uchádzačov a využívanie revízných postupov

Toto všetko spôsobuje odklad a posuny v termínoch prípravy stavieb

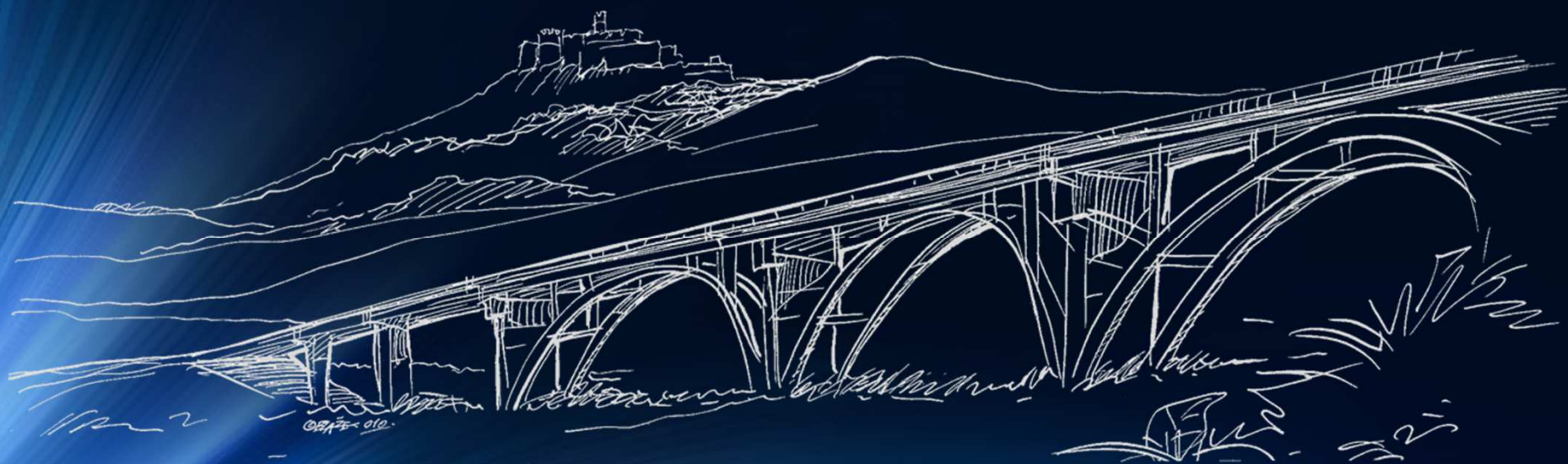
Riešenie: Zvýšiť odbornosť všetkých zúčastnených na jednotlivých stupňoch prípravy

4. Záver

Aké konkrétne kroky je nevyhnutné podniknúť pre oživenie prípravy diaľnic a ciest?

Ako postupovať pri žiadosti na zvýšenie finančných prostriedkov na prípravu a výstavbu diaľnic a ciest?

Riešenie problému nedostatku finančných prostriedkov

Je nevyhnutné od dnešného dňa začať na všetkých úrovniach s požiadavkami a zdôvodnením potreby navýšenia pridelených finančných prostriedkov z úrovne ÚHP a teda MF SR.

Vysvetlenie, prečo je 0,8% HDP málo, poskytuje samotný finančný harmonogram, na prípravu jednoducho nie sú peniaze

Utrpí tým hlavne príprava stavieb, nesplníme v horizonte ôsmich rokov ani dostavbu D1 pri Ružomberku, D3 na Kysuciach, D4 v Bratislave a neuľavíme ani mestám, zaťaženým dopravou cez ne

Nebudú mať čo robiť projektanti, následne o pár rokov ani stavebné firmy, dôjde k zhoršeniu dopravných trás na Slovensku a k ďalšiemu prepadu inžinierskeho staviteľstva

Ciele tohto príspevku

Čo určite nemalo byť cieľom

- Vyriešenie problematických okruhov, viem, že žiadna z oblastí na vyriešenie nie je jednoduchá a vyžaduje dlhší čas

O čo som sa v príspevku snažil

- Pohľad na stav prípravy stavieb, prečo je príprava dôležitá
- Ako je to s prípravou prioritných projektov na Slovensku
- Čo mal priniesť harmonogram prípravy a výstavby, čo rieši a naopak, čo nerieši
- Vyvolať snahu na všetkých úrovniach požadovať navýšenie finančných prostriedkov na prípravu a výstavbu diaľnic a ciest

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

Ing. Ján Záhradník

Dopravný